

Mijn gierzwaluwbelevissen

Roel Huizenga

Na dagenlang de lucht hoopvol afgespeurd te hebben, ontdekte ik op 21 april de eerste Gierzwaluw van 2007. Meteen Carla Holzenspies gebeld, omdat wij elkaar hiervan wederzijds op de hoogte houden. Op de zolder de cd-speler gecontroleerd en nadat de aantallen Gierzwaluwen na een paar dagen groter werden, weer begonnen met het afspelen van gierzwaluwgeluiden. Al snel met het resultaat: bezoekende Gierzwaluwen bij de Wavekakast, waar verleden jaar ook al in was gebroed. Voor de zekerheid werd gestopt met het weergeven van geluid.

Dit jaar was ik in de gelukkige omstandigheid dat ik, door een laat geplande vakantie, het hele proces van nestelen, broeden en voederen kon volgen. Het daadwerkelijk meemaken op 21 juli om 20.25 uur van het uitvliegen van een van de twee jongen na een urenlange observatie was voor mij een echte belevenis. Gelukkig hebben Bertus van den Brink en Paul van der Poel het tweede jong op 24 juli 's avonds ook kunnen waarnemen en heeft Paul kans gezien dit jong op de gevoelige plaat vast te leggen, getuige bijgaande foto. Het tweede jong was op 25 juli 's morgens nog in de kast; daarna heb ik het niet meer gezien. Ergens had ik gelezen dat de oudervogels nog wel eens de door de jongen verlaten nestkast bezochten, dus opletten maar. En ja hoor, na het invallen van de duisternis vlogen er twee Gierzwaluwen de nestkast in. Wat toen volgde was net een film. Zeker vijftien Gierzwaluwen kwamen recht op deze kast aanvliegen, terwijl er toch nog acht andere kasten hangen en wendden zich echt op het allerlaatste moment af. Dit herhaalde zich een aantal malen.

Gedrag roept vragen op

Door dit gedrag ga je na zitten denken en komen er allerlei vragen naar boven:

- Is het bezetten van de kast door de oudervogels na het uitvliegen van de jongen om te slapen of is het een soort garantie voor het behoud van een nestplaats voor het volgend seizoen?
- Is het echt zo dat zeker 50 % van de rondvliegende gierzwaluwen geen nestplaats kunnen vinden?
- Hoe komt het dat de acht andere kasten, die er toch vlakbij hangen, maar een andere kleur hebben, niet als zodanig herkend en gebruikt worden?
- Is de kleur of de vorm van de kast van invloed op het herkennen als nestplaats?
- Is de plaats van de invliegopening aan de voor-

of onderzijde van invloed op het ontdekken van de nestplaats?

Aangezien ik op al deze vragen geen antwoord kon geven of vinden en de andere acht kasten niet aan de verwachtingen voldeden, is door mij het besluit genomen om weer acht totaal nieuwe kasten te maken. Qua kleur en invliegopening moeten die zoveel mogelijk met de Wavekakast overeenkomen. Tevens wil ik bij deze kasten kijken of ik voorzieningen kan treffen om tijdens het broedseizoen in een van de dan bezette kasten een infrarood camera te plaatsen. Inmiddels zijn de kasten gefabriceerd en half oktober op de plaats van de oude kasten opgehangen. Ook heb ik in die periode nog een dubbele nestkast volgens originele tekening gemaakt en aan de noordkant opgehangen, zodat er nu alleen al voor de Gierzwaluwen elf nestplaatsen beschikbaar zijn. De mogelijkheid om voorzieningen te treffen om een camera te plaatsen bleken moeilijker dan verwacht. Door tijdsdruk heb ik deze plannen maar voor me uitgeschoven.

Jonge Gierzwaluw

Foto Paul v.d. Poel

Belangstelling en actie

Hoe is mijn belangstelling juist voor deze vogel ontstaan?

Omstreeks 1996 las ik wat over de Gierzwaluw en verder zoekende ontdekte ik, dat in mijn woonomgeving in Huizen al wat acties waren ondernomen om nestplaatsen die door de vele uitgevoerde renovaties verloren waren gegaan, te compenseren. In de Zeeheldenwijk waren in 1992 al 21 zogenaamde RBB gierzwaluw dakpannen aangebracht en in 1993 in de omgeving van de Haardstedelaan tien Wavekakasten opgehangen. Waveka verkoopt uiteenlopende soorten nestkasten, waaronder een speciaal voor de Gierzwaluw ontwikkelde nestkast van

plantvezelbeton. De fiets gepakt, want dat wilde ik wel eens met eigen ogen aanschouwen. Nu, dat werd een grote teleurstelling. De pannen lagen wel aan de oostkant, maar op daken die veel te plat waren, met een hellingshoek van dertig graden terwijl minimaal vijftig graden wordt geadviseerd. Deze schuimte is nodig om teveel warmte door zonnestraling te voorkomen en de Gierzwaluwen de mogelijkheid te bieden om te landen en uit te vliegen.

De kasten waren verticaal opgehangen in plaats van horizontaal, een rare vertoning. Met veel overleg en zelfs dreiging om de krant erbij te halen lukte het me de toenmalige woningbouwvereniging, nu de Woningcorporatie Alliantie, te bewegen de kasten horizontaal op te gaan hangen. Daar met de pannen niets gedaan kon worden, kwamen we op het idee om als uitbreiding op de bestaande broedgelegenheid de woningbouwvereniging ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van onze vogelwerkgroep 30 zelf getimmerde gierzwaluwnestkasten aan te bieden. Hiervoor gebruikte we het ontwerp type Losser, echter wel met een vergrote aanvliegplank. Zo gezegd, zo gedaan en vergezeld van een ophangadvies, om ze verdeeld in groepjes van twee en drie op te hangen aan de noordelijke kopgevels in de Zeeheldenwijk, zijn deze aangeboden. In de diverse gesprekken met de woningbouwvereniging bleek duidelijk dat er nauwelijks enige kennis aanwezig was over de Gierzwaluw. Dat was voor mij aanleiding om bij hen, maar ook bij de toenmalige firma Schaap (nu de firma Breyer) aan de Energieweg, die veel renovaties uitvoerde, zoveel mogelijk voorlichting te geven en alle toen beschikbare informatie achter te laten. Van het aanbod om een lezing te geven of wat in het bedrijfsblad of bewonersblad op te laten nemen is helaas nooit gebruik gemaakt.

Eigen huis als proefobject

Als gevolg van de inmiddels bij mij gewekte persoonlijke belangstelling heb ik daarna thuis ook twee van deze kasten en een Wavekakast opgehangen, helaas aan de niet zo gunstige westelijke kopgevel. Er volgde een periode van veel uitproberen, waarbij wel in overweging genomen moet worden, daar ik mijn boot in de tuin stalde, dat de kasten maar kort bereikbaar waren. Poepstrepen op de aanvliegplank aanbrenge, autoluidsprekers onder de kast monteren om via een casetterecorder gierzwaluwgeluiden te produceren, van alles werd geprobeerd. De luidsprekers lieten het door vochtproblemen al snel afweten. In het najaar van 2002 bedacht ik een nestkast waarbij ik de mogelijkheid had de luidsprekers in te bouwen, om zodoende het vochtprobleem op te lossen en

tevens zoveel mogelijk de natuurlijke situatie na te bootsen door de invliegopening aan de onderzijde tegen de muur aan te brengen. De winter gebruikte ik om acht van deze kasten te maken en in het voorjaar van 2003 heb ik de twee oude kasten weg gehaald en de acht nieuwe opgehangen. Al snel bleek het inbouwen van de luidsprekers tegen te vallen; het geluid was buiten de kast nauwelijks hoorbaar en al helemaal niet op de gewenste dertig meter. Inmiddels was ik er toe overgegaan om via een cd-speler geluid weer te geven. Door te proberen periodiek geluid weer te geven en allerlei cd-geluiden te testen draaide ik ook nog twee cd-spelers kapot; je zou haast de moed verliezen. Als schrale troost werd begin 2004 de Wavekakast in beslag genomen door een ringmussenpaar, dat met succes hun broedsel grootbracht. Begin 2005 zijn twee waterdichte luidsprekers aangeschaft, in een omhulling gezet en tegen twee kasten gemonteerd. Helaas gebeurde dit pas laat in het seizoen. Tevens heb ik toen ook een cd kunnen laten samenstellen met vijf minuten gierzwaluwgeluid, dertig minuten niets, vijf minuten geluid en vervolgens weer dertig minuten niets. Juist deze onderbrekingen worden als belangrijk gezien om de nieuwsgierigheid van de vogels op te wekken die hierdoor de kasten gaan onderzoeken. Door deze cd zowel 's morgens als 's avonds af te spelen lukte het me in 2006 voor het eerst om Gierzwaluwen te lokken. Een pracht gezicht van aanhakende vogels aan de luidsprekers en invliegende vogels bij de Wavekakast. Helaas heb ik, doordat ik de hele maand juli met vakantie was, niets van het broeden of uitvliegen mee kunnen maken. Jammer, want ik denk dat ik toen veel gemist heb, maar ja, de datum van de vakantie lag al vast. Gelukkig is er veel goedge maakt met het hele gebeuren in 2007, zodat ik met hooggespannen verwachtingen het broedseizoen van 2008 tegemoet zie.

Foto: internet

Noot: Van de aangeboden 30 kasten zijn er nog 28 aanwezig en waren er negen bezet. Helaas heeft de Woningcorporatie Alliantie in de afgelopen tien jaar geen kans gezien om ook maar één nieuwe nestplaats aan te brengen

en is de belangstelling van de Alliantie om het de laatste jaren gevoerde overleg voort te zetten op een zeer laag pitje komen te staan.